

связи с творчеством академика РАН А. А. Гусейнова: Материалы международной научной конференции МГУ им. М. В. Ломоносова (16–19 марта 2009 г.). – М.: МАКС Пресс, 2009. – С. 213–214.

7. Мітїчкіна О. О. Соціально–психологічні особливості організаційної культури закладу вищої освіти / О. О. Мітїчкіна // Теоретичні і прикладні проблеми психології. – 2013. – № 1 (30). – С. 243–249.

8. Серкіс Ж. В. Про організаційну культуру закладу освіти / Ж. В. Серкіс // Практична психологія та соціальна робота. – К.: НАПН України, 2002. – № 9–10. – С. 4–9.

9. Таран В. О. Ідеологія перехідного суспільства: (соціально–філософський аналіз ідеологічного процесу в пострадянській Україні): Монографія / В. О. Таран. – Запоріжжя: ЗІОІ МВС України, 2000 – 316 с.

10. Деякі Кодекси корпоративної етики університетів Російської Федерації. – [Електронні ресурси]. Режим доступу: МДУ ім. М. В. Ломоносова: <http://www.phys.msu.ru/rus/education/students/documents/MSU-ethical-code.pdf>; ЮФУ: [http://sfedu.ru/www/sfeduNews\\$.show_full?p_nws_id=36446](http://sfedu.ru/www/sfeduNews$.show_full?p_nws_id=36446); КазНУ ім. аль–Фарабі: <http://www.kaznu.kz/ru/12205>; Північний держ. мед. університет: http://www.nsmu.ru/general/docs/korp_ietika.pdf; Владимирський університет http://www.vlsu.ru/fileadmin/news/2012/public/Obshchaja/kodeks_ektiki.pdf.

References

1. Beljaeva M. I. Korporativnaja kul'tura vuza kak resurs organizacionnogo razvitija / M. I. Beljaeva // Alma mater: Vestnik vysshej shkoly. – М.: Nauchnyj mir, 2011. – № 4. – С. 45–48.

2. Bodrijar Zhan. Simvolicheskiy obmen i smert' / Zhan Bodrijar. – М.: Dobrosvet, 2000. – 387 s.

3. Gusejnov A. A. V kakom smysle my mozhem govorit' o krizise obrazovanija? / A. A. Gusejnov // Nauka i obrazovanie na poroge tret'ego tysjacheletija: Kollektivnaja monografija (nauch. red. N. G. Kopylova, E. R. Guba). – Minsk: OOO "LTD", JuLij, 2010. – S. 123–150.

4. Davydov V. N. Korporativnaja kul'tura kak sposob social'nogo vzaimodejstvija i vospitanija v vuze / V. N. Davydova // Obrazovanie i nauka. – Ekaterinburg: FGAOU VPO, 2008. – № 1 (49) 17. – S. 19–45.

5. Evchenko O. S. Korporativnyj kodeks universiteta kak instrument upravlenija kachestvom / O. S. Evchenko // Upravlenie kachestvom obrazovanija v sovremennoj Rossii": Sbornik statej III Vserossijskoj nauchno–praktičeskoj konferencii. – Penza, 2008. – S. 33–34.

6. Evchenko O. S. Nравственное регулирование организационного поведения / O. S. Evchenko // Obliki sovremennoj morali. V svyazi s tvorčestvom akademika RAN A. A. Gusejnova: Materialy mezhdunarodnoj nauchnoj konferencii MGU im. M. V. Lomonosova (16–19 marta 2009 g.). – М.: МАКС Пресс, 2009. – С. 213–214.

7. Mitichkina O. O. Social'no–psichologični osoblyvosti organizacijnoi' kul'tury zakladu vyshhoi' osvity / O. O. Mitichkina // Teoretyčni i prykladni problemy psichologii'. – 2013. – № 1 (30). – S. 243–249.

8. Serkis Zh. V. Pro organizacijnu kul'turu zakladu osvity / Zh. V. Serkis // Praktyčna psichologija ta social'na robota. – К.: NAPN Ukraїny, 2002. – № 9–10. – С. 4–9.

9. Taran V. O. Ideologija perehidnogo suspil'stva: (social'no–filosofs'kyj analiz ideologičnogo procesu v postradjans'kij Ukraїni): Monografija / V. O. Taran. – Zaporizhzhja: ZJul MVS Ukraїny, 2000 – 316 s.

10. Dejaki Kodeksy korporativnoi' etyky univertsitetiv Rosijs'koi' Federacii'. – [Elektronni resursy]. – Rezhymy dostupy: MDU im. M. V. Lomonosova: <http://www.phys.msu.ru/rus/education/students/documents/MSU-ethical-code.pdf>; JuFU: [http://sfedu.ru/www/sfeduNews\\$.show_full?p_nws_id=36446](http://sfedu.ru/www/sfeduNews$.show_full?p_nws_id=36446); KazNu im. al'–Farabi: <http://www.kaznu.kz/ru/12205>; Pivnichnyj derzh. med. univertsitet: http://www.nsmu.ru/general/docs/korp_ietika.pdf; Vladymyr's'kyj univertsitet http://www.vlsu.ru/fileadmin/news/2012/public/Obshchaja/kodeks_ektiki.pdf.

Gorbenko N. V., graduate, head of the NMC information and advertising, and career-oriented activities, Kiev University Boris Grinchenko (Ukraine, Kiev), n.horbenko@kubg.edu.ua

Value of corporate culture to the modern university in Ukraine

The article considers the importance of corporate culture in the modern university as a part of public morality – namely, a specific mechanism to coordinate the interests of community (university) and the individual. The main problems (both of external and internal nature) that are relevant for the development of national university corporations, are taken into account.

Keywords: corporate culture, corporate code, university, modern university, morality, ethics.

Gorbenko N. V., aspirantka, zavedujuča НМЦ інформаційно–рекламної та профорієнтаційної діяльності, Київський університет ім. Бориса Грінченка (Україна, Київ), n.horbenko@kubg.edu.ua

Значение формирования корпоративной культуры для современного университета в Украине

Исследуется значение формирования корпоративной культуры в современном университете, как составляющей публичной морали – а именно, механизма координации интересов определенной общности (университета) и личности. Рассмотрены основные проблемы (внешнего и внутреннего характера), которые являются актуальными для отечественной украинской корпорации.

Ключевые слова: корпоративная культура, корпоративный кодекс, университет, современный университет, мораль, этика.

* * *

УДК 37.013.74

Добровольська О.
здобувач, Національний педагогічний
університет ім. М. П. Драгоманова
(Україна, Київ), panyolga@ukr.net

ЕСТЕТИЧНЕ В ДУХОВНОМУ СВІТІ ПЕДАГОГА: ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ

Аналізується естетична культура в духовному світі педагога, виявлено складність естетичного виховання особистості у вищій освіті. Досліджено концепції “естетичне виховання” та “самовиховання”, які є одними з найважливіших духовних потреб особистості. Розглядається висока професійна культура вчителя, яка ґрунтується на досконалому знанні свого предмету, прагненні до самовдосконалення та саморозвитку.

Ключові слова: естетичний ідеал, духовний світ, моральні цінності, естетична культура, вчитель, особистість, професійна культура, естетичне виховання.

Духовне багатство особистості характеризується не тільки її знаннями, уміннями й навичками. Важливими ознаками духовності й моральності особистості є також її погляди, переконання, світосприймання й світогляд, її спрямованість, вольові якості, духовні потреби, інтереси. Властивості формуються у процесі виховання морально–духовної свідомості. Як визначав В. О. Сухомилинський, завдання полягає не тільки в тому, щоб людина оволоділа достовірними знаннями про добро і зло, про моральні цінності. Завдання полягає в тому, щоб знання стали її переконаннями, щоб вона внутрішньо засуджувала зло в усіх його проявах і прагнула творити добро людям. Майстерність і мистецтво морального виховання особистості полягають у тому, щоб моральні цінності розкривалися перед юними серцями в яскравих образах, які захоплюють думку і хвилюють душу, пробуджують прагнення до ідеалу [10, с. 302]. Подібну ж роль відіграють естетичні якості особистості.

Прагнення до естетичного та морального ідеалу потребує забезпечення самоорієнтації особистості на подолання прагматизму і вульгаризмів й утвердження її орієнтацій на істину, добро і красу. З цього приводу треба зазначити, що естетичне самовиховання відбувається перш за все у суспільстві під впливом наявних соціокультурних форм усвідомлення дійсності. За свідченням дослідників, у естетичній культурі суспільства досить влучно виділяються дві сфери – естетична практика і естетична свідомість. Ці сфери тісно взаємопов'язані, хоча і не тотожні. Естетична свідомість є проявом внутрішньої, духовної активності суб'єкта (суспільства), яка породжується зовнішньою, матеріально–

практичною його активністю, що лише поступово, у ході багатовікового культурно-історичного процесу виробила здатність формувати матерію за законами краси. Дуже чітко взаємозв'язок естетичної практики і естетичної свідомості виявляється в третій сфері естетичної культури суспільства – у сфері естетичного виховання. Ця сфера включає в себе різні колективи, установи, що безпосередньо здійснюють чи організують естетичне (і художнє) виховання членів даного суспільства [8, с. 67].

На особистісному рівні естетична культура, яка є підґрунтям самовиховання, спирається на морально-естетичну свідомість, яка є з одного боку результатом соціалізації індивіда в суспільстві та засвоєння ним наявних норм, уявлень, цінностей і цілей життя, та естетичного складника суспільної свідомості, з іншого боку, який виражається у особливостях та рівні розвитку у суспільстві культури, духовності, естетичного світосприйняття. Морально-естетична свідомість як феномен духовної культури функціонує на двох рівнях – емоційно-чуттєвому та раціонально-теоретичному, що забезпечує сприйняття, усвідомлення та відображення процесів і явищ навколишньої дійсності. За походженням і змістом морально-естетичні почуття є соціальними, вони формуються і розвиваються тільки в суспільстві і є вираженням міри духовної розвиненості особистості. Почуття та переживання є основою оціночних суджень, ціннісних орієнтацій, ідеалів і складають емоційно-чуттєвий рівень морально-естетичної свідомості. Раціонально-теоретичний рівень морально-естетичної свідомості виражається у системі етичних та естетичних знань про норми, принципи, ідеали, в яких теоретично обґрунтовується рівень морально-естетичної сформованості [6, с. 310].

Утвердження орієнтації на загальнолюдські поняття про добро, істину та красу тісно пов'язано з освітянською діяльністю, оскільки освіта є провідним чинником соціалізації особистості. Причому головним агентом соціалізації, а відповідно й створення умов для розвитку морально-етичної свідомості є вчитель, який сам стає носієм певного соціокультурного досвіду. Безперечно, що підготовка майбутнього педагога з будь-якої дисципліни повинна включати до свого складу, перш за все, морально-естетичний компонент, але також важливим є створення підґрунтя для самовиховання та саморозвитку естетичного світосприйняття. Для того, щоб розвивати в собі здібності до свідомої самоорганізації діяльності і самоврядування інтелектуальними, етичними і фізичними резервами, молодому вчителю важливо оволодіти культурними здібностями до самоосвіти і самовдосконалення отриманих знань і умінь, щоб адекватно управляти не тільки собою, а й дитячими, батьківськими, педагогічними колективами [4, с. 129].

Своєрідною протидією агресивно-вульгарних викидів сучасного світу має стати впровадження цілісної системи художньо-естетичного виховання студентської молоді. Наукові дослідження свідчать, що ефективною є виховна робота зі студентами, яка базується на чіткій системі естетичних впливів та художньо-естетичній діяльності молоді [1, с. 7]. Художньо-естетичне виховання не тільки відкриває душу людини назустріч звукам, фарбам, формам світу та мистецтву, але й, у цілому, сприяє більш повному, зв'язному й глибокому ро-

зумінню світу й більш гармонійному, усебічному розкриттю самого себе. Це сприяє розвитку творчого мислення, розширює можливості в пошуку нових шляхів і рішень, у тому числі у сфері науки й виробництва. У художньо-естетичній освіті сконцентровані величезні можливості виховання творчої особистості, тобто усього того, що має значення для сучасного світосприймання і світовідчуття. З опорою на вищевказані принципи, сучасна художньо-естетична освіта синтезує методи прогресивних методик, які максимально орієнтують учителя на пріоритетність пізнавальної, виховної і перетворюючої функції мистецтва, на інтегральну природу людини, забезпечуючи цілісність її особистісного художньо-естетичного розвитку, естетичного виховання [2, с. 55].

Але треба враховувати, що складність естетичного виховання у вищій освіті полягає насамперед у тому, що естетичне виховання, маючи власну специфіку, є аспектом усіх інших видів виховання та у реальному виховному процесі є таким, що важко відокремлюється від них. З іншого боку, зміст естетичного виховання містить художнє виховання, естетичну освіту, художнє навчання тощо, тобто створює складну внутрішню структуру. Рівень естетичного виховання, його впливовість, вибір тих чи інших засобів, форм, методів визначається естетичним розвитком особистості, народу, суспільства. Нарешті, кожна нова історична епоха вносить свої відтінки у розуміння сутності, цілей та значущості естетичного виховання. Мету естетичного виховання у вищих навчальних закладах неможливо відокремити від цілей інших процесів формування особистості, бо естетичне виховання – обов'язковий елемент функціонування усїєї сукупності духовного багатства індивіда. Ядром та внутрішнім рушієм естетичного виховання є суспільний ідеал [3, с. 88].

В якості такого суспільного ідеалу у педагогічній праці бачиться висока професійна культура, яка ґрунтується на досконалому знанні свого предмету, прагненні до самовдосконалення та саморозвитку. Розвиток високої професійної культури стає можливим лише в тому разі, коли під час підготовки майбутніх учителів реалізується творча самостійність та активна життєва позиція, які є важливою ознакою художньо-естетичної компетентності вчителя. Художньо-естетичні знання й досвід учителя, розвинені художньо-естетичні якості, такі як художньо-творче мислення, художньо-естетичні почуття та смак, естетичне сприймання дійсності, значно впливають на рівень загальної культури, гармонійний інтелектуальний, моральний та естетичний розвиток, загальнокультурну ерудицію й компетентність (широта знань, умінь їх ефективно застосовувати у своїй діяльності), педагогічну майстерність, здатність творчо мислити та приймати нетрадиційні рішення, які є складовими професійної культури вчителя [7, с. 202].

Професійна культура вчителя неможлива також без усвідомлення загальнолюдських цінностей, серед яких вагоме місце посідають естетичні. Естетичні цінності формуються цілеспрямовано завдяки вихованню та самовихованню. Естетичне виховання – це систематична і цілеспрямована духовно-практична діяльність суб'єкта та об'єкта щодо передачі і засвоєння естетичних цінностей суспільства з метою відтворення людини як суб'єкта та носія естетичної культури. Однак форму-

вання естетичної культури особи відбувається не лише в межах цілеспрямованої діяльності, а й під стихійним впливом усієї естетично значущої дійсності (природного середовища, наявної системи суспільних відносин тощо) [5, с. 40]. А. І. Комарова вказує на те, що сутність виховання як суспільного явища полягає в тому, що воно є цілеспрямованим засобом соціального відтворення людини як сукупності суспільних відносин, відтворення здібностей роду “людина”, тих, що склалися і складаються у властивостях кожного індивіда, визначає естетичне виховання як установку особистості, її ціннісні орієнтації в естетиці, критерії оцінки й принципів відносин до них [13, с. 374]. Однак виховання, як цілеспрямований вплив, забезпечує тільки зовнішній стимул, тоді як особистості потрібна, перш за все, внутрішня мотивація, яка виражається через прагнення до вдосконалення, розвитку, самовиховання.

Самоосвіта має стати основою самовиховання, яке виступає певним каталізатором особистісної потреби в тому, щоб самоутвердитися. Під самовихованням майбутнього педагога розуміють самовдосконалення студента у процесі активної, цілеспрямованої діяльності із систематичного формування і розвитку в собі позитивних якостей та усунення негативних [9, с. 275]. Більш повне визначення надає В. Ягупов, який розглядає самовиховання як “цілеспрямовану роботу людини щодо духовного, розумового, морального, вольового, естетичного, фізичного розвитку, вдосконалення й усунення негативних рис характеру” [12, с. 31]. Як бачимо, головним чинником у зазначених вище визначеннях виступає фактор цілеспрямованості, тобто усвідомленої потреби до самовдосконалювання.

Наявність потреби постійно вдосконалювати себе, якнайповніше актуалізувати й реалізувати свої потенційні можливості має особливе значення у становленні й розвитку особистості. У результаті виникнення в особистості прагнення до самовиховання, самовдосконалення вона стає суб’єктом виховання, суб’єктом самостворення, і факт виникнення цієї потреби є одним з показників ефективності виховного процесу. Потреба у самовихованні та можливість його реального здійснення виникають лише на певному рівні розвитку особистості, адже саме завдяки досягненню певного рівня розвитку людина починає усвідомлювати недосконалість власної особистості, що й стає поштовхом до цілеспрямованих позитивних змістово-функціональних змін своєї суті. Потреба у самовихованні, самовдосконаленні є однією з найважливіших духовних потреб особистості. Внаслідок тривалої, наполегливої праці людини над собою, спрямованої на поступове самовдосконалення, свідоме вибудовування себе з метою наближення до обраного ідеалу, в якому гармонійно поєднуються високі людські чесноти, особистість наближається до духовної довершеності. Орієнтирами на шляху самовиховання та самовдосконалення особистості стають вищі загальнолюдські, духовні цінності [11, с. 397].

Також треба зазначити, що естетичне виховання та самовиховання в усій сукупності своїх методів, форм, засобів триває протягом усього життя людини, а тому важливе не тільки під час навчання майбутнього педагога, а й протягом всієї професійної діяльності. Естетичне самовиховання усуває суперечності між рівнем естетичної культури людства та володінням цією культу-

рою (естетичним досвідом) окремою особистістю у кожний конкретний період її життєдіяльності. Естетична культура має великий вплив на особистість. Вона стає одним із суттєвих стимулів людської поведінки і знаходить своє вираження в особливих естетичних потребах особистості. В реальній життєдіяльності естетична потреба виступає у певній системі естетичних переваг, бажаних форм поведінки і спілкування, улюблених кольорів та їх поєднань, улюблених музикантів та їх виконавців. Розміяття естетичних переваг й критеріїв оцінки у своїй єдності й віддзеркалює естетичний смак людини [3, с. 84].

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Духовна культуродомінантність як виховний ідеал: шлях досягнення / І. Д. Бех // Теоретико-методологічні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. / за заг. ред. О. Додукиної. – К. – Житомир : Вид-во ЖДУ, 2006. – Вип. 9. – Кн. 1.
2. Варгата О. В. Якість управління естетичним вихованням учнів у загальноосвітньому навчальному закладі / О. В. Варгата // Педагогічний дискурс : зб. наук. праць / гол. ред. І. М. Шоробура. – Хмельницький : ХГПА, 2010. – Вип. 7.
3. Іванова О. І. Естетичне середовище як складова частина виховного процесу студентів вищих навчальних закладів / О. І. Іванова // Духовність особистості: методологія, теорія і практика : зб. наук. праць Східноукр. нац. ун-ту ім. В. Даля. – 2008. – Вип. 2 (25).
4. Киливник А. М. Формування культури самоорганізації майбутнього вчителя / А. М. Киливник // Вісн. Житомирського держ. ун-ту ім. І. Франка. – 2011. – № 57.
5. Кутузова Г. І. Естетичне виховання як засіб творення естетичної культури студентської молоді / Г. І. Кутузова // Наук. вісн. Волинського нац. ун-ту ім. Л. Українки: Філософські науки. – 2011. – № 24.
6. Лужкова О. О. Морально-естетичний ідеал як духовна цінність особистості / О. О. Лужкова // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології : зб. наук. праць Херсонського нац. техн. ун-ту. – 2011. – № 1 (4).
7. Ревенко І. В. Художньо-естетична компетентність учителя як показник його професійної культури / І. В. Ревенко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі : зб. наук. пр. / [редкол. : Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. – Запоріжжя, 2011. – Вип. 14.
8. Титаренко В. Теоретичний аналіз педагогічної проблеми формування естетичної культури майбутніх учителів технологічної освіти / В. Титаренко // Гуманізація навчально-виховного процесу : зб. наук. праць Слов’янського держ. пед. ун-ту. – 2010. – Вип. LIII. – Ч. II.
9. Тульська О. Л. Стимулювання самовдосконалення майбутніх екологів у процесі фахової підготовки / О. Л. Тульська, Л. В. Троян // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі : зб. наук. пр. / [редкол. : Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. – Запоріжжя, 2011. – Вип. 20 (73).
10. Фадеева Т. Ю. Актуальність проблеми морально-духовного виховання / Т. Ю. Фадеева // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі : зб. наук. пр. / [редкол. : Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. – Запоріжжя, 2011. – Вип. 19.
11. Шевченко О. В. Ціннісно-сміслові детермінанти процесу самовдосконалення особистості / О. В. Шевченко // Зб. наук. праць Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН Укр. / за ред. С. Д. Максименка. – К., 2012. – Т. XIV. – Ч. 2.
12. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посіб. / В. В. Ягупов. – К. : Либідь, 2002.
13. Яцишин Р. М. Дефінітивно-сміслова генеза супроводу естетичного виховання особистості / Р. М. Яцишин // Педагогічний дискурс. – 2012. – Вип. 11.

References

1. Beh I. D. Duhovna kul'turodominantnist' jak vyhovnyj ideal: shljah dosjagnennja / I. D. Beh // Teoretyko-metodologichni problemy vyhovannja ditej ta uchniv's'koi' molodi: zb. nauk. pr. / Za zag. red. O. Dodukinoj. – K.–Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU, 2006. – Vyp. 9. – Kn. 1.
2. Vargata O. V. Jakist' upravlinnja estetychnym vyhovannjam

uchniv u zagal'noosvitni'omu navchal'nomu zakladi / O. V. Vargata // Pedagogichnyj dyskurs: zb. nauk. prac' / gol. red. I. M. Shorobura. – Hmel'nyč'kyj : HGPА, 2010. – Vyp. 7.

3. Ivanova O. I. Estetychne seredovyshe jak skladova chastyna vyhovnogo procesu studentiv vyshhyh navchal'nyh zakladiv / O. I. Ivanova // Duhovnist' osobystosti: metodologija, teorija i praktyka: Zb. nauk. prac' Shidnoukr. nac. un–tu im. V. Dalja. – 2008. – Vyp. 2 (25).

4. Kylyvnyk A. M. Formuvannya kul'tury samoorganizacii' majbutn'ogo vchytelja / A. M. Kylyvnyk // Visn. Zhytomyr's'kogoderzh. un–tu im. I. Franka. – 2011. – № 57.

5. Kutuzova G. I. Estetychne vyhovannya jak zasib tvorennja estetychnoi' kul'tury students'koi' molodi / G. I. Kutuzova // Nauk. visn. Volyn's'kogo nac. un–tu im. L. Ukraїnky: Filosofs'ky nauky. – 2011. – № 24.

6. Luzhkova O. O. Moral'no–estetychnyj ideal jak duhovna cinnist' osobystosti / O. O. Luzhkova // Aktual'ni problemy derzhavnogo upravlinnja, pedagogiky ta psihologii': Zb. nauk. prac' Heršons'kogo nac. tehn. un–t. – 2011. – № 1 (4).

7. Revenko I. V. Hudozhn'o–estetychna kompetentnist' uchytelja jak pokaznyk jogo profesijnoi' kul'tury / I. V. Revenko // Pedagogika formuvannya tvorchoi' osobystosti u vyshhij i zagal'noosvitnij shkoli: Zb. nauk. pr. / [redkol.: T. I. Sushhenko (golov. red.) ta in.]. – Zaporizhzhja, 2011. – Vyp. 14.

8. Tytarenko V. Teoretychnyj analiz pedagogichnoi' problemy formuvannya estetychnoi' kul'tury majbutnih uchyteliv tehnologichnoi' osvity / V. Tytarenko // Gumanizacija navchal'no–vyhovnogo procesu: Zb. nauk. prac' Slov'jans'kogo derzh. ped. un–tu. – 2010. – Vyp. LIII. – Ch. II.

9. Tul's'ka O. L. Stymuljuvannya samovdoskonalennja majbutnih ekologiv u procesi fahovoi' pidgotovky / O. L. Tul's'ka, L. V. Trojan // Pedagogika formuvannya tvorchoi' osobystosti u vyshhij i zagal'noosvitnij shkoli: Zb. nauk. pr. / [redkol.: T. I. Sushhenko (golov. red.) ta in.]. – Zaporizhzhja, 2011. – Vyp. 20 (73).

10. Fadjjeva T. Ju. Aktual'nist' problemy moral'no–duhovnogo vyhovannya / T. Ju. Fadjjeva // Pedagogika formuvannya tvorchoi' osobystosti u vyshhij i zagal'noosvitnij shkoli: Zb. nauk. pr. / [redkol.: T. I. Sushhenko (golov. red.) ta in.]. – Zaporizhzhja, 2011. – Vyp. 19.

11. Shevchenko O. V. Cinnisno–smyslovi determinanty procesu samovdoskonalennja osobystosti / O. V. Shevchenko // Zb. nauk. prac' In–tu psihologii' im. G. S. Kostjuka NAPN Ukr. / Za red. S. D. Maksymenka. – K., 2012. – T. XIV. – Ch. 2.

12. Jagupov V. V. Pedagogika: navch. posib. / V. V. Jagupov. – K.: Lybid', 2002.

13. Jacyshyn R. M. Definityvno–smyslova g'eneza suprodu estetychnogo vyhovannya osobystosti / R. M. Jacyshyn // Pedagogichnyj dyskurs. – 2012. – Vyp. 11.

Dobrovol'ska O., the applicant, National Pedagogical University M. P. Drahomanova (Ukraine, Kiev), panyolga@ukr.net

Aesthetics in the Spiritual World of Teacher: the Problem of Formation

The article analyzes aesthetic culture in the spiritual world of teacher, the complexity of the aesthetic education of the individual in higher education is revealed. Author is successfully investigating the concept of "aesthetic education" and "self-education" which are two of the most important spiritual needs of the individual. High teacher professional culture based on a thorough knowledge of his subject, the aspiration for self-improvement and self-development is considered.

Keywords: aesthetic ideal, spiritual world, moral values, aesthetic culture, teacher, identity, professional culture, aesthetic education.

Добровольская О., соискатель, Национальный педагогический университет им. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), panyolga@ukr.net

Эстетическое в духовном мире педагога: проблема формирования

Анализируется эстетическая культура в духовном мире педагога, обнаружено сложность эстетического воспитания личности в высшем образовании. Исследованы концепты "эстетическое воспитание" и "самовоспитание", которые являются одними из важнейших духовных потребностей личности. Рассматривается высокая профессиональная культура учителя, основанной на совершенном знании своего предмета, стремлении к самосовершенствованию и саморазвитию.

Ключевые слова: эстетический идеал, духовный мир, нравственные ценности, эстетическая культура, учитель, личность, профессиональная культура, эстетическое воспитание.

* * *

УДК 37.013.73:37.014.25:378

Чорний О. В.
аспірант, Національний педагогічний
університет ім. М. П. Драгоманова
(Україна, Київ), o4erniy@mail.ru

Зв'язок європейської орієнтації у вищій освіті ТА ПРИСКОРЕННЯ ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ: ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ

Висвітлюються основні орієнтири та цінності європейського простору вищої освіти. Встановлено взаємозалежний зв'язок між прискоренням формування людського капіталу та інтеграцією національної вищої освіти в європейський освітній простір. Такі феномени, як академічна свобода, університетська автономія, роль держави та університету у забезпеченні належного функціонування вищої освіти, академічна мобільність, взаємне визнання кваліфікаційно–освітніх рівнів та дипломів є значущими факторами зростання людського капіталу.

Ключові слова: вища освіта, європейська орієнтація, філософський аналіз.

В умовах сучасного глобалізованого світу, стрімкого росту інтеграційних процесів усіх сфер суспільного життя, особливо важливу роль відіграє вища освіта. Вона є запорукою не лише економічного процвітання країн, але й основою творення духовного скарбу нації.

Основною формою сучасної вищої освіти є університет. "Університет – це не тільки національне, але й загальнолюдське надбання. Через співробітництво університетів досягається взаємопорозуміння, встановлюється співробітництво народів і культур" [1, с. 11]. Саме тому розширення компетенції, та загальна спрямованість оновлюючих процесів університетської діяльності є суттєвими моментами входження України у глобальний простір вищої освіти.

На шляху перебудови системи вищої освіти України важливим є її інтеграція у європейський простір вищої освіти. Від того наскільки вдало вітчизняна вища освіта зможе опрацювати та засвоїти європейські цінності на пряму залежить швидкість формування такого феномену як людський капітал, який є основою добробуту нашої держави.

Вища освіта є предметом дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Зокрема, європейській орієнтації у вищій освіті присвячені праці В. П. Андрущенко, В. Г. Кременя, В. І. Лугового, С. О. Сисоєвої, Н. Г. Батечко та ін. Проблеми функціонування людського капіталу та питанням освіти пов'язаним з цим, присвячено праці І. С. Каленюк, О. Комарової, О. В. Захарової, В. Т. Смірнова, І. В. Сошнікова, С. А. Дятлова, В. Ф. Бондарева та ін. Незважаючи на значні напрацювання кожної проблеми окремо, спільне їх висвітлення не знайшло належної уваги. Проте тут можуть міститися певні моменти, що є важливими для розуміння сучасної вищої освіти України та її майбутнього.

Першочергово, звернемось до аналізу основоположних документів, що регулюють відносини у сфері вищої освіти європейського простору. Загальні принципи європейської вищої освіти проголошені Лісабонською конвенцією (1997 р.), Лімською (1988 р.), Сорбонською (1998 р.) та Болонською (1999 р.) деклараціями.

Лімська декларація проголосила широку автономію вищих навчальних закладів та встановила загальні принципи такого феномену як "академічна свобода" [4]. До її прийняття університетські спільноти намагалися на національному і міжнародному рівнях відповісти на різноманітні проблеми, які виникли у зв'язку із пору-